

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ

1928

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α, ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 50
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

τάρχου σχεδόν ποτέ. Τέλειος ὁ κύκλος πάντοτε καὶ μελωδικὸς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Διὰ τοῦτο ὁ Πλούταρχος εἶναι μοναδικός, ἀμίμητος, εἰς τὴν ἀφήγησιν καὶ τὴν περιγραφὴν. Ἐνθὺμηθῆτε τὸ ἐτήσιον μνημόσυνον τῶν Πλαταίων εἰς τὸν βίον τοῦ Ἀριστείδου, καὶ πῆτε μου ἂν ἐδιαβάσατε ποτέ ὁμοίαν σελίδα εἰς ἄλλον ἀρχαῖον ἢ καὶ νεώτερον πεζογράφου! Μόνον εἰς τὴν ἔκφρασιν πολὺ λεπτῶν φιλοσοφικῶν νοημάτων ὁ Βοιωτὸς ὑστερεῖ. Ἐ, φυσικά, δὲν ἦταν Πλάτων, οὔτε Θουκυδίδης, Ὁρθότατα παρατηρεῖ ὁ κ. Λορεντζάτος, ὅτι αἱ ἱστορικαὶ πηγαὶ του δὲν εἶναι ἐπαρκῶς ἐξηκριβωμένοι, ὅτι δὲν ἐμβαθύνει εἰς ὅσα πραγματεύεται θέματα καὶ ὅτι ἔγραψε μᾶλλον «χάριν τῶν πολλῶν». Ἐνας ἠθικολόγος διὰ τὴν νεολαίαν τῆς ἐποχῆς του κ' ἓνας ἱστορικὸς μὲ σκοπὸν πάντοτε διδασκτικόν, παιδαγωγικόν. Κατ' οὐσίαν τίποτε περισσώτερον. Ἀλλὰ καὶ θησαυρὸς ἀκένωτος γνώσεων, χορηγὸς ἀνεξάντλητος πολυτίμων ὑποθηκῶν, χαριτωμένος ἀφηγητῆς ἱστοριῶν περιεργωτάτων καὶ τερπνοτάτων. Καὶ τὸ σπουδαιότερον ἀπ' ὅλα : ὁ τελειότερος λογοτέχνης τῆς ἐποχῆς του κ' ἴσως πάσης ἐποχῆς. Ἡ μαγεία τοῦ Πλούταρχου δὲν εἶναι παρά ἡ μουσικὴ τοῦ ὕφους του : ἡ μακρὰ αὐτῆ, ἡ στρογγυλὴ περίοδος, ἡ ὁποία χωρεῖ μὲ ἡρεμον ρυθμὸν καὶ δὲν εἶναι μονότονος διόλου.

Ὁφείλομεν χάριτας εἰς τὸν κ. Λορεντζάτον πού μᾶς τὰ εἶπεν ὅλ' αὐτὰ μὲ τὴν αὐθεντίαν ἑνὸς πανεπιστημιακοῦ καθηγητοῦ, καὶ μᾶς ἐνεθάρρυνε νὰ τὰ ἐπαναλάβωμεν ἐπεξηγημένα ἀπλῶς καὶ συμπληρωμένα.

ΓΡ. Ξ.

Λάμπη Ν. Βολανάκη : «*Ἡ Τέχνη σὰν κοινωνικὸ φαινόμενο*».

Δὲν τὸν γνωρίζω τὸν συγγραφέα προσωπικά. Ἀλλὰ μαντεύω πῶς θὰ εἶναι ἀνάμεσα στὰ ξανθὰ κεφάλια καὶ στὰ λευκὰ πρόσωπα πού μὲ τόση συμπάθεια τὰ βλέπω σχυμμένα στὰ σύγχρονα βιβλία καὶ περιοδικά, στὶς αἰθούσες τῆς βιβλιοθήκης. Πόσο ἀγαπητὰ εἶναι, ἀκόμα καὶ στὸ φανατισμὸ τους, καὶ στὴ σκληρότητά τους! Γιατὶ κάνουν κάτι ἀξιώκαινο καὶ σημαντικό: πρῶτα-πρῶτα, μελετοῦν κ' ἐρευνοῦνε ἔπειτα, εἶναι γεμάτοι πίστη. Τέλος, γράφουν βιβλία πού δὲν περιέχουν πιά μήτε στίχους, μήτε πρόζες, μήτε πεζοτράγουδα...

Ἦθελα νὰ σταματήσω ἐδῶ. Μὰ ὡς τόσο πρέπει νὰ πῶ καὶ «τὴ γνώμη μου» γιὰ τὸ βιβλίον, καθὼς ὁ συγγραφέας μου ἀπαιτεῖ... Λοιπόν, χωρὶς περιστροφές, διαφωνῶ ριζικά μὲ τὸ περιεχόμενό του. Τὸ θέμα εἶναι τεράστιο, ἡ φιλολογία του ἐλάχιστη, οἱ δυνάμεις τοῦ συγγραφέα μικρές.— Τουλάχιστον νὰ βρῶ γραμμὴν τὴν προσωπικὴν του σκέψη! Μὰ μήτε κ' αὐτό.

Καὶ ἡ ἀντικειμενικὴ θέσις πού ἀσπάζεται ὁ κ. Βολανάκης, πόσους στοχασμοὺς δὲν μού φέρνει στὸ νοῦ; Θὰ πῶ ἐλάχιστους, γιατί κ' ἐγὼ τοὺς πιστεύω.

Λοιπόν πρῶτα-πρῶτα ἀπορῶ μὲ μιὰ θεμελιώδη ἀντινομία: Ἡ Τέχνη εἶναι φαινόμενο κοι-

νωνικό, λέγει· μὰ ἀκριβῶς τὰ φαινόμενα τὰ κοινωνικά τὰ μελετοῦν οἱ ἄνθρωποι· τὸ πολὺ, τὰ προβλέπουν· ἀλλὰ δὲν τὰ προκαλοῦν, οὔτε τὰ ἐξαναγκάζουν! — Ἡ Τέχνη δὲν παρακολούθησε τὴ ζωὴ οὔτε στὴν φοβερὴ παγκόσμια ἀστικὴ ἀλληλομαχία, οὔτε στὴν μεγάλη ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου: αὐτὸ εἶναι γεγονός, πού δὲν μπορεῖ ν' ἀγνοηθεῖ, μήτε νὰ στραγγαλιστεῖ.

Καὶ συνεπῆς στὸ ἴδιο τὸ πνεῦμα του θὰ ἦταν ὁ κ. Βολανάκης, ἂν τις αἰτίες τοῦ γεγονότος προσπαθοῦσε ν' ἀνεύρει.— Ἡ Τέχνη, προμηθευόμενὴ ὡς τὰ σήμερα ὅλα τὰ συστατικά κ' ἔκφραστικά της στοιχεῖα, ὅλην τὴ μενταλιτὴ της, ἀπὸ τὴν μακρότατη ὁμοιογενῆ παράδοση, βρῖσκεται ἀραγε σήμερα σὲ προσωρινὴν ἀδυναμία ν' ἀπορροφήσει καὶ νὰ μετασχηματίσει καλλιτεχνικά ὅλο τὸ ἀμέτρητο ὕλικό πού ἐσωρεύθηκε μονομιᾶς μπροστά της; Ἡ βρῖσκεται σὲ ἀρνησὴ ν' ἀποδεχθεῖ τὰ σύγχρονα κοινωνικά φαινόμενα, εἴτε γιατί τὰ βρῖσκει ποιητικῶς δευτερεύοντα, εἴτε γιατί τὰ θεωρεῖ ὀλότελα ξένα πρὸς τὴ δική της φύση;

Ἐγὼ ἀποκρίνομαι πῶς τὸ δίλημμα θὰ ξεδιαλυθεῖ μὲ τὸν καιρὸ. Πρὸς τὸ παρὸν ὁμως δύο πράγματα δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε: Πρῶτο ὅτι ἡ Τέχνη, δὲν εἶναι μιὰ ἀπλὴ ἀπήχησις τῆς ζωῆς, φαινόμενο δευτερογενὲς ὁλωςδιόλου. (Τέχνη δὲν εἶναι τὰ Θούρια τοῦ Ρήγα Φεραίου, πού ὁ κ. Βολανάκης κέρνει γιὰ ἐπιχειρήματά του. Αὐτὸ τὸ σημεῖο πρέπει νὰ τονισθεῖ). — Δεύτερο, ὅτι ἀπὸ τὴν πραγματικότητα ὡς τὴ δημιουργία, μεσολαβεῖ ἐπὶ τέλους καὶ κάποιον τρίτον πρᾶγμα: ὁ ποιητῆς, ὁ συγγραφέας, ὁ καλλιτέχνης. Μεσολαβεῖ ἡ ὑποκειμενικὴ σύλληψη κ' ἡ ἔκφρασις τῶν πραγμάτων, καὶ μὲ τύπους αἰσθητικούς.

Καὶ τὰ συμπεράσματα ἀπὸ τὸ δεύτερο τοῦτο εἶναι τ' ἀκόλουθα:

Ὅτι πρῶτιστο κριτήριον γιὰ τὴν Τέχνη, — νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψει οἱ τρεῖς ὅροι της: πραγματικότης, καλλιτέχνης καὶ ἔργο — δὲν εἶναι ἄλλο, παρά ἡ ἀλήθεια ἢ ὑποκειμενικὴ, δηλαδή ἡ *εὐλικρίνεια* τοῦ καλλιτέχνη.

Καὶ ὅτι ποτὲ ἡ ἀξία γιὰ τ' ὄνομά της Τέχνη δὲ θὰ ἰκανοποιήσῃ τὸν πόθο τῶν νέων μεταρρυθμιστῶν. Ἡ ἴδια ἡ ἀστικὴ λογοτεχνία ἐκήρυξε πολλὰς φορὰς τὴν ἀνάγκη στροφῆς πρὸς τὴν ἀλήθεια. Ἀλλὰ τὸ κήρυγμα ἦταν ἐσωτερικὸ τῆς Τέχνης κ' ὄχι ἐξώτερο, καὶ τ' ἀποτελέσματα πάλι πραγματοποιήθηκαν στὸ ὕψος καὶ στὴ σφαιρα τῆς Τέχνης. Ὅμως ἓνας ἐξελικτικὸς συγχρονισμὸς τῶν Θουρίων τοῦ Ρήγα σὲ μιὰ τέχνη πεζῆ, ἀμση, ἀριθμητικὴ, θὰ μείνει πάντα τέχνη κομματικὴ, συμβατικὴ, παρεξηγημένη, — Τέχνη κατ' ὄνομα ἀπλῶς.

Τ. Α.

Ἄλλ. Ἀργυροπούλου: *Νεοελληνικὴ Μοῦσα*. (ἔκδοτης Τζάκας, 1928).

Ὁ καθηγητῆς κ. Ἀργυρόπουλος κατόρθωσε εἰς τόμον τριακοσίων περιπυρ σελίδων, νὰ μᾶς δώσῃ πλήρη εἰκόνα τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτε-